



Bydgoszcz, 4 czerwca 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.19.2019.RK/AJe/JDa

**Pan
Zbigniew Ratajczyk
Kierownik
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
ul. Rybacka 20
88-150 Kruszwica**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Rybacka 20, 88-150 Kruszwica (zwanym dalej MGOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 14, 17 maja 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- J.D. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 256/2019 z dnia 23 kwietnia 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 13 maja 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Zbigniewa Ratajczyka – Kierownika MGOPS, p. XX – koordynatora zespołu pomocy środowiskowej i asystentury rodzinnej, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Kruszwica ww. zadanie realizuje MGOPS.

MGOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 2 września 2004 r. przyjętego Uchwałą Nr XXV/199/2004 Rady Miejskiej w Kruszwicy. Dokument został zmieniony, Uchwałą Nr XVII/178/2008 jednak nie uwzględnia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Gmina jest podmiotem powołanym do wykonywania zadań publicznych wyznaczonych przez ustawy oraz przez organy gminy określone przez ustawy, a działania tych organów odbywają się w granicach przyznanych im ustawowo kompetencji. Pomimo faktu, iż ustawy wchodzące w życie, nakazują z mocy prawa realizację ich zapisów, należy pamiętać, iż statut jest aktem prawnym, który reguluje zadania, czy zakres działań jednostki organizacyjnej gminy. Jest dokumentem ogólnym, ale mającym bieżące zastosowanie na przestrzeni zmieniających się przepisów. Kierownik MGOPS zobowiązał się opracować nowy statut Ośrodka, mając na względzie czas jaki minął od ostatniej zmiany. /

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 28 czerwca 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 2/2018. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny wraz z zadaniami przypisanymi ustawą do realizacji.

Burmistrz Gminy Kruszwica Upoważnieniem z dnia 1 lutego 2017 r., upoważnił p. Zbigniewa Ratajczyka do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizowała 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 przyjęty Uchwałą Nr XXXI/303/2017 Rady Gminy Kruszwica z dnia 30 marca 2017 r.

Obecnie realizowany program ukierunkowany jest na wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania w codziennym życiu. Realizacja programu uwzględnia realistyczne działania z przypisanymi do nich podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadania wraz z terminami i wskaźnikami osiągnięcia poszczególnych celów. Dokument podlega ewaluacji i monitoringowi.

W okresie objętym kontrolą Kierownik MGOPS dopełnił obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdania za lata 2017 i 2018 nie zostały przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. W dokumentach zawarto potrzeby związane z realizacją zadań w zakresie wspierania rodziny

artykułowane w formie kierunków działań przedstawianych w podsumowaniu sprawozdań. Kierownik MGOPS złożył w tym zakresie stosowne wyjaśnienia.

W okresie objętym kontrolą MGOPS zatrudniał czterech asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 marca 2013 r. do 28 lutego 2017 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 22 lutego 2017 r. do 30 kwietnia 2018 r.,
- p. XX - w ramach umowy o pracę, w okresie od 21 maja 2018 r. do 20 sierpnia 2018 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 24 września 2018 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 19 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 18 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 15 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystenci równocześnie nie pracowali z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Kruszwica tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zasady działań podejmowanych w ramach wsparcia rodziny przez asystenta we współpracy z pracownikiem socjalnym, określa również wewnętrzne Zarządzenie nr 1/2017 Kierownika MGOPS z dnia 14 lutego 2017 r.

Zbadano dokumentację wybranych rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą (M.M., B.S.J., K.M., K.K., M.Ć., M.M., M.K., S.A.P., M.CH., A.D., W.K., S.N., A.K.). Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: diagnozę rodziny, harmonogram pracy w środowisku, harmonogram pracy z rodziną, plan pracy z rodziną, sprawozdanie półroczne z pracy asystenta z rodziną, okresowe oceny sytuacji rodziny, notatki służbowe.

Asystenci dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny (sprawozdań półrocznych) nie rzadziej, niż co pół roku, w okresie zachowania płynności zatrudnienia. Zdarzały się przypadki braku zachowania terminowości w sporządzaniu okresowych ocen sytuacji rodziny, co było spowodowane brakami kadrowymi.

Okresowe oceny sytuacji rodziny były również dokonywane przez asystenta w celu podsumowania pracy z rodziną, który kończył pracę w Ośrodku.

Plany pracy z rodziną zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

Asystenci na początku tygodnia przedkładają Kierownikowi lub Koordynatorowi Zespołu Pomocy Środowiskowej i Asystentury Rodzinnej swój tygodniowy harmonogram pracy w środowisku. Ponadto prowadzony był miesięczny harmonogram pracy z rodziną, w którym uwzględniano zakres i cel spotkania z rodziną. Notatki nie były sporządzane z każdego spotkania. W jednej notatce dokumentowano kilka wejść w środowisko.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli, do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystenci rodziny prowadzili monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy. Monitoring prowadzony jest przez okres 3 miesięcy poprzez wizyty w środowisku. Dokumentowany jest on w formie notatek służbowych.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i zespołem pracowników socjalnych, psychologiem, specjalistą pracy socjalnej, w momencie sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny. Jak dotąd zakończono współpracę z rodziną z powodu osiągnięcia celów określonych w planie pracy, zmiany miejsca zamieszkania rodziny lub braku współpracy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników MGOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi

służbami tj.: oświatą, służbą zdrowia, policją, kuratorami. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje stosowne działania.

W zakresie prowadzonego monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.

W rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, terapeuci, przedstawiciele oświaty, służby zdrowia. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia, w tym wszczynano procedurę „Niebieskiej Karty”, obejmowano wsparciem psychologicznym członków rodziny, pomocą finansową i rzeczową, a także kierowano wnioski do Sądu o wgląd w sytuację rodziny.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Kruszwica nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W gminie działa Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza. Organizowane są w niej zajęcia socjoterapeutyczne, edukacyjne, logopedyczne, plastyczne, wokalne, taneczne, teatralno-muzyczne, sportowe i czytelnicze. Dodatkowo dla dzieci organizowane są warsztaty świąteczne, bal karnawałowy oraz Dzień Dziecka z piknikiem rodzinnym, wycieczki podczas zajęć letnich i zimowych.

Ponadto Dom Aniołów Stróżów Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz dzieci i młodzieży. Wychowankowie uczestniczą w zajęciach tj.: rewalidacja, socjoterapia, język migowy, kurs fotograficzny, zdrowe żywienie, zajęcia plastyczne, teatralne, nauki tańca, sportowe. Dzieci mogą także skorzystać z pomocy dydaktycznej, wyjazdów do kina, na siłownię czy kręgle.

Z kolei Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna prowadzi zajęcia poświęcone książkom (np. „Książka zbliża”, „Biblioteka dzieciom”), lekcje biblioteczne, warsztaty kreatywne dla dzieci (np. warsztaty wielkanocne, „Kreatywne ferie”), organizuje spotkania m.in. „Gwiazdkę w Bibliotece”, podczas których dzieci słuchają wspólnie opowiadań.

Centrum Kultury i Sportu „Ziemowit” prowadzi działalność mającą na celu popularyzację i zaspokajanie potrzeb kulturalnych środowiska lokalnego, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, folkloru i sztuki ludowej. Prowadzone są zajęcia wokalne, taneczne, nauki gry na gitarze, keyboardzie, zajęcia rękodzieła artystycznego dla dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działa także Astro baza, w której odbywają się koła astronomiczne poprzez wykłady, prelekcje i lekcje astronomii, po obserwacjeienne i nocne.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Kruszwica zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, psychiatrycznego). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzielił Kierownik MGOPS.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Kruszwica nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Nie przeprowadzono również żadnej kampanii informującej środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 148 453,14 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 180 904,13 zł,
- w 2019 r. (do 6 maja br.) - wydatkowano kwotę: 39 895,28 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystenci rodziny współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, bądź z wychowawcą instytucjonalnej pieczy zastępczej w opracowywaniu planu pracy z rodziną, skoordynowanego z planem pomocy dziecku. Uczestniczyli również w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 24 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 16 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 12 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 22 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MGOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, MGOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Kierownik MGOPS p. Zbigniew Ratajczyk.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Dopełniać terminu składania sprawozdań z zakresu wspierania rodziny, o których mowa w art.179 ust.1. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.